

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності «076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою професійного спрямування
«Муніципальне підприємництво»
на тему «РОЗРОБКА ПРОГРАМ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ ПРИСУТНОСТІ
БІЗНЕСУ (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ)»

Виконавець:

студентка факультету економіки та
управління підприємництвом
Шундровська Дарина Денисівна _____

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор
Траченко Людмила Анатоліївна _____

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Процес глобалізації світової економіки запровадив нові моделі та змінив рівень відповідальності за місцевий розвиток. Глобалізація світової економіки призвела до підвищення ролі громад у місцевому та національному економічному розвитку. Завершення процесу реформування децентралізації та автономії та ефективного впровадження універсального принципу місцевої автономії підніме відповідальність лідерів громад за розвиток на інший рівень.

Підвищення економічної конкурентоспроможності Одеської області та створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва стало одним із пріоритетів регіону. Тому актуальним є вивчення конкретної ситуації розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва в Одеській області та формування ефективної політики щодо їх функціонування.

Слід зазначити, що дослідженню питання розвитку території присутності бізнесу в Україні займалися багато вчених, зокрема: Варналій З.С., Переверзєва А.В., Куценко Т.Ф., Бондарук Т.Г., Сментина Н.В., Захарченко Н.В., Добрава Н.В., Траченко Л.А. та інші. Водночас недостатньо вивченим є питання розвитку територій присутності бізнесу саме в Одеському регіоні. Тому вважаємо, що обрана тема для дослідження є досить актуальною.

Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних аспектів існування та розвитку територій присутності бізнесу в Україні, а також розробка напрямків щодо подальшого його розвитку в Одеській області.

Основними завданнями кваліфікаційної роботи є такі:

1. Дослідити розвиток територій присутності бізнесу як рушійна сила економіки країни.
2. Розглянути фактори та умови розвитку територій присутності бізнесу.
3. Навести методи та критерії оцінки розвитку територій присутності бізнесу.
4. Проаналізувати розвиток територій присутності бізнесу в Україні під час воєнного стану.
5. Оцінити розвиток територій присутності бізнесу в Одеській області.
6. Визначити місце Одеської області за показниками розвитку території присутності бізнесу серед регіонів України.
7. Навести підходи до вирішення проблем розвитку територій присутності бізнесу в Одеській області.
8. Обґрунтувати програми розвитку територій присутності бізнесу в Одеській області.

Об'єктом дослідження є розвиток територій присутності бізнесу в Одеській області.

Предметом дослідження є теоретичні аспекти розвитку територій присутності бізнесу.

Інформаційною базою дослідження слугували наукові праці українських і закордонних фахівців, законодавчі та нормативні документи, дані державної служби

статистики України та Одеської області, аналітичні розрахунки автора, які виконано у процесі проведення дипломного дослідження.

В ході дослідження використовувалися такі методи: теоретичного узагальнення; класифікації; аналізу та синтезу; порівняльного аналізу; статистичного; графічний та інші.

Кваліфікаційна робота включає вступ, 3 розділи, висновки, список використаних джерел. Обсяг роботи – 110 сторінок. Містить 15 таблиць, 31 рисунків, список використаних джерел – 68 найменувань та 2 додатки.

Публікації: За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю: Шундровська Д.Д., Траченко Л.А. Актуальні напрями розробки програм розвитку територій присутності бізнесу в Україні. Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 22-23 вересня 2022 р.). Одеса, 2023. С. 548-550.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні аспекти розвитку територій присутності бізнесу в Україні»* розглянуто розвиток територій присутності бізнесу як рушійна сила економіки країни, фактори та умови розвитку територій присутності бізнесу, методи та критерії оцінки розвитку територій присутності бізнесу.

У другому розділі *«Аналіз розвитку територій присутності бізнесу Одеської області»* надано характеристику розвитку територій присутності бізнесу в Україні під час воєнного стану, оцінено розвиток територій присутності бізнесу в Одеській області, визначено місце Одеської області за показниками розвитку території присутності бізнесу серед регіонів України.

У третьому розділі *«Шляхи розвитку територій присутності бізнесу в Одеській області»* розглянуто підходи до вирішення проблем розвитку територій присутності бізнесу в Одеській області, обґрунтовано програми розвитку територій присутності бізнесу в Одеській області

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі магістра було розглянуто тему «Розробка програм розвитку територій присутності бізнесу (на прикладі Одеської області)» та зроблено наступні висновки:

1. На основі проведених досліджень теоретичних аспектів створення територіальних громад було виявлено, що територіальна громада – це мешканці, які живуть у постійній гармонії з навколишнім середовищем у селі, селищі, місті, всіх які незалежні один від одного і мають єдиного адміністративного керівника — сільську раду.

Територія присутності бізнесу - це територія, де (або поблизу якої) діє підприємство і яка піддається впливу даного підприємства, а населення і владні структури пов'язані і безпосередньо впливають на її функціонування.

2. Фактори, що впливають на розвиток присутності бізнесу на території: нормативно-правове забезпечення, законодавчі норми діяльності територіальних

утворень та інституційне забезпечення. Для розвитку бізнес-присутності території необхідні такі дії: дії, спрямовані на створення іміджу громади – позиціонування території; створення привабливої території, яка б залучала інвестиції та зовнішні ресурси (новий бізнес); підтримка діючого малого та середнього бізнесу, а також розвиток трудових ресурсів, людського капіталу.

Реалізація цих заходів, які мають економічний вплив на громаду, задовольнить усіх учасників процесу, оскільки між населенням і підприємством існує прямий зв'язок, тобто циклічна система, залежна одне від одного.

3. Методи, які використовуються для оцінки розвитку території присутності бізнесу – це збори об'єднаної територіальної громади; інвентаризація ресурсів; опитування; фокус – групи; SWOT-аналіз.

4. Дослідивши розвиток територій присутності бізнесу в Україні під час воєнного стану дійшли висновку, що 14% середніх підприємств і 15% великих підприємств частково переїхали в громади, де бізнес був безпечнішим, лише 2% середніх підприємств, 3% мікро- та малих підприємств і 5% великих підприємств повністю переїхали в Україну.

Основною проблемою функціонування та розвитку українських підприємств в умовах воєнного часу стала відсутність необхідної кількості платоспроможних клієнтів на внутрішньому ринку, брак коштів, висока невизначеність ситуації в Україні.

5. Переваги Одеської області полягають у її чудовому географічному розташуванні, розвиненій і розгалуженій інфраструктурі, туристично-відпочинковий потенціал та розвинена мережа природно-заповідних територій, величезний виробничий потенціал, продовження процесу інтеграції з ЄС надає експортоорієнтованим компаніям можливість географічного розширення та збільшення квот на експорт української продукції (товарів) до країн ЄС, наявність достатньої кількості земель для будівництва СЕС та успішний розвиток генерації альтернативної енергії (АЕС, ВЕС), величезний культурний потенціал становить велика кількість культурно-мистецьких установ, пам'яток архітектури та історії.

6. Громади, вільні від бойових дій, можуть гідно приймати внутрішньо переміщених осіб та бізнес, забезпечувати їх належною інфраструктурою та належним рівнем державних послуг. Крім того, надходження до місцевих бюджетів громад, які не постраждали від російської військової агресії, дозволяли наповнювати єдині казначейські рахунки під час війни. Навіть враховуючи величезні податкові пільги, громаді вдалося зберегти бюджет на рівні минулого року та повернутися до зростання.

7. Місцевий економічний розвиток має стати ключовим напрямком діяльності громад, а поточним пріоритетом органів влади має бути максимізація ефективності управління ресурсним потенціалом відповідних територій.

Бачення Одеської області полягає в тому, щоб стати центром міжнародної логістики, сільського господарства, секторів інформаційних технологій, а також туризму та культури на півдні України з сучасною інноваційною економікою, де підприємства (переважно малі та середні) можуть реалізувати свої повні можливості.

8. Було запропоновано проєкт «Глобалізація туристичного та культурного середовища та інфраструктурний розвиток» Одеської області, який містить три напрями: потужний туристичний потенціал; культурний генофонд населення; якісний інфраструктурний розвиток.

Реалізація цього проєкту сприятиме досягненню наступних результатів: зростання кількості якісних об'єктів інфраструктури у сфері туризму; збільшення туристичних потоків та кількості відвідувачів туристичних об'єктів області; задоволення культурних потреб населення та забезпечення рівного доступу громадян до культурних послуг незалежно від місця проживання; збереження та відновлення об'єктів історико-культурної спадщини; покращення стану автомобільних доріг загального користування та штучних споруд на них; підвищення рівня безпеки дорожнього руху.

АНОТАЦІЯ

Шундровська Д.Д., «Розробка програм розвитку територій присутності бізнесу (на прикладі Одеського регіону)»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «076» Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», за освітньою програмою професійного спрямування «Муніципальне підприємництво». Одеський національний економічний університет. Одеса, 2023.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти розвитку територій присутності бізнесу як рушійна сила економіки країни, фактори та умови розвитку територій присутності бізнесу, методи та критерії оцінки розвитку територій присутності бізнесу. Проаналізовано розвиток територій присутності бізнесу в Україні під час воєнного стану. Оцінено розвиток територій присутності бізнесу в Одеській області. Визначено місце Одеської області за показниками розвитку території присутності бізнесу серед регіонів України. Наведено підходи до вирішення проблем розвитку територій присутності бізнесу в Одеській області. Обґрунтовано програми розвитку територій присутності бізнесу в Одеській області.

Ключові слова: території присутності бізнесу, воєнний стан, регіон, державне регулювання, ризик, бізнес, програми.

ANNOTATION

Shundrovska D., «Development of programs for the development of areas of business presence (on the example of the Odessa region)»

Thesis for Master degree in specialty «Entrepreneurship, trade and stock market activity» under the master's program «Municipal entrepreneurship». Odessa National Economics University. Odessa, 2023.

The paper examines the theoretical aspects of the development of areas of business presence as a driving force of the country's economy, factors and conditions of development of areas of business presence, methods and criteria for evaluating the development of areas of business presence. The development of territories of business presence in Ukraine during martial law is analyzed. The development of the territories of

business presence in Odesa region was assessed. The place of Odesa region according to indicators of the development of the territory of business presence among the regions of Ukraine was determined. Approaches to solving the problems of the development of areas of business presence in the Odesa region are presented. The programs for the development of areas of business presence in the Odesa region are substantiated.

Keywords: areas of business presence, martial law, region, state regulation, risk, business, programs.